

Vergaderjaar 2009–2010

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

32 317

JBZ-Raad

DS¹

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 1 juni 2010

De vaste commissie voor de JBZ-Raad² heeft in haar vergaderingen van 23 maart, 20 april en 11 mei 2010 gesproken over twee Europese voorstellen op het gebied van het recht op tolk- en vertaaldiensten in strafprocedures. Met betrekking tot dit onderwerp zijn momenteel een lidstaatinitiatief en een voorstel van de Europese Commissie aanhangig.³ Naar aanleiding daarvan heeft zij de minister van Justitie op 18 mei 2010 een brief gestuurd.

De minister heeft op 28 mei 2010 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor de JBZ-Raad,
Kim van Dooren

¹ DS heeft alleen betrekking op 22112.

² Samenstelling:

Holdijk (SGP), Dölle (CDA), Van de Beeten (CDA), Broekers-Knol (VVD), De Graaf (VVD), Kox (SP) voorzitter, Meurs (PvdA), Eigeman (PvdA), Engels (D66), Franken (CDA) vicevoorzitter, Van Kappen (VVD), Peters (SP), K.G. de Vries (PvdA), Haubrich-Gooskens (PvdA), Reuten (SP), Koffeman (PvdD), Böhler (GL), Van Bijsterveld (CDA), Strik (GL), Lagerwerf-Vergunst (CU), Duthler (VVD), Vliegenthart (SP), Kuiper (CU), Yildirim (Fractie-Yildirim) en Tiesinga (CDA).

³ Dossiers E100011a en E100011b op www.europaport.nl

BRIEF AAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

Den Haag, 18 mei 2010

De vaste commissie voor de JBZ-Raad heeft zich in haar vergaderingen van 23 maart, 20 april en 11 mei 2010 gebogen over twee Europese voorstellen op het gebied van het recht op tolk- en vertaaldiensten in strafprocedures. Met betrekking tot dit onderwerp zijn momenteel een lidstaatinitiatief en een voorstel van de Europese Commissie aanhangig.¹ De commissie leest in artikel 3 van het lidstaatinitiatief dat in bepaalde gevallen in plaats van een schriftelijke vertaling een mondelinge vertaling of een mondelinge samenvatting van processtukken kan worden verstrekt, mits dat het eerlijke verloop van de procedure onverlet laat. Het Commissievoorstel kent een dergelijke bepaling niet. In het BNC-fiche bij het lidstaatinitiatief geeft de regering aan dat zij met de voorliggende tekst van het voorstel kan instemmen. Vervolgens stelt zij: «Het is echter van belang dat de mogelijkheid die de huidige tekst van het initiatief biedt om in plaats van schriftelijke vertalingen van processtukken te volstaan met mondelinge vertaling of samenvatting van processtukken, voor zover het recht op een eerlijk proces daardoor niet wordt aangetast, behouden blijft.» Betekent dit dat de regering de tekst van het voorgestelde artikel 3 zo leest, dat een mondelinge vertaling regel zal zijn omdat in het Nederlandse rechtsbestel het recht op een eerlijk proces altijd is gegarandeerd? Of leest de regering deze tekst zo, dat in elk individueel geval zal worden afgewogen of kan worden volstaan met mondelinge vertaling?

De leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA willen voorts graag van de regering een nadere onderbouwing van haar bezwaren tegen het Commissievoorstel. De regering is van mening dat de Commissie te ver gaat in haar eisen ten aanzien van de te vertalen stukken. Toch stelt de Commissie voor om, als de documentatie van essentiële stukken te omvangrijk is, de vertaling te beperken tot de «relevante passages». In welk opzicht gaat dit voorstel van de Commissie de regering toch te ver?

De Commissie eist zoals gezegd een schriftelijke vertaling, terwijl het lidstaatinitiatief de mogelijkheid biedt om te volstaan met een mondelinge vertaling, mits dit het recht op een eerlijk proces niet ondermijnt. De leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA hebben begrip voor het voorstel van de Commissie, omdat een schriftelijke vertaling voor een verdachte van groot belang kan zijn bij de voorbereiding van zijn verdediging. Zeker in complexe of omvangrijke zaken zal het voor een verdachte erg moeilijk zijn om alle aspecten die hem worden tegengehouden in één keer te bevatten en te onthouden bij de voorlezing van een vertaling. Bij een schriftelijke vertaling kan de verdachte de essentiële stukken in alle rust doornemen op verschillende aspecten en zo zijn verdediging grondig voorbereiden. Ook een advocaat is grotendeels afhankelijk van de informatie die de verdachte kan verstrekken over het feitenrelaas, om adequaat te kunnen reageren op verslagen van verhoren, getuigenverhoren of observaties. Kan de regering ingaan op deze argumenten, en aangeven op welke wijze het belang van de grondige voorbereiding toch in acht kan worden genomen zonder schriftelijke vertaling?

De regering is – gelet op haar steun voor het lidstaatinitiatief – van mening dat er aan het afzien van een vertaling door een verdachte niet een consultatie van de rechtshulpverlener vooraf hoeft te gaan. In tegenstelling tot het Commissievoorstel bevat het lidstaatinitiatief immers niet een bepaling waarin een dergelijke consultatie verplicht wordt gesteld. De leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA menen dat het afzien van zo'n essentieel recht niet zonder advies van de advocaat

---

¹ Dossiers E100011a en E100011b op www.europapoort.nl

kan, zeker omdat een goede verdediging door de advocaat afhankelijk is van de vertaling ten behoeve van de feitenreconstructie voor de verdachte. Het is mogelijk dat een verdachte, zeker als hij voor het eerst in aanraking is gekomen met het strafrecht, niet van dit belang is doordrongen. Hoe meent de regering dit probleem op te lossen, als juridisch advies niet als een vereiste wordt opgenomen? Is ze bereid zich in te spannen om te bewerkstelligen dat opgenomen wordt dat een advocaat dit recht later alsnog kan invoeren?

De commissie kijkt met belangstelling uit naar de antwoorden van de regering.

De voorzitter van de vaste commissie voor de JBZ-Raad,
M. J. M. Kox

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 mei 2010

In haar brief van 18 mei jl. stelt de vaste commissie voor de JBZ-Raad van de Eerste Kamer, en in het bijzonder de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA, mij enkele vragen met betrekking tot het lidstateninitiatief en het Commissievoorstel voor een richtlijn inzake het recht op tolk- en vertaaldiensten in strafprocedures. Graag beantwoord ik hierbij de gestelde vragen die mij de gelegenheid geven om het standpunt van de Nederlandse regering nader toe te lichten. De vragen van de commissie en van de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA inzake de mogelijkheid te volstaan met een mondelinge vertaling zullen hieronder gezamenlijk worden beantwoord. Vervolgens beantwoord ik de vraag van de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA inzake het afzien van het recht op vertaling.

Het aspect van schriftelijke dan wel mondelinge vertaling van essentiële processtukken in het geval een verdachte de taal waarin de strafprocedure wordt gevoerd niet spreekt of begrijpt, is tijdens de onderhandelingen over de richtlijn voorwerp van uitvoerige discussie geweest. Zoals de vaste commissie terecht constateert is de Commissie van oordeel dat de essentiële processtukken te allen tijde schriftelijk moeten worden vertaald in een taal die de verdachte begrijpt. De leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA geven aan begrip te hebben voor dit voorstel en verwijzen daarbij naar het feit dat de Commissie aangeeft dat alleen de relevante passages behoeven te worden vertaald. Deze leden vragen een nadere onderbouwing van het standpunt van de Nederlandse regering dat dit voorstel niettemin te ver gaat. Dit standpunt, dat door een aanzienlijke groep andere lidstaten wordt gedeeld, is gebaseerd op de volgende overwegingen.

In de eerste plaats moet erop worden gewezen dat noch uit het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) noch uit de daarop gebaseerde rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) een dergelijke vergaande verplichting tot het verstrekken van schriftelijke vertalingen van essentiële processtukken voortvloeit. In dit verband zijn de zaak *Kamasinski v. Oostenrijk* (19 december 1989, 9783/82) en de zaak *Hermi v. Italië* (Grote Kamer, 18 oktober 2006, 18114/02) in het bijzonder van belang.

In de zaak *Hermi* heeft de Grote Kamer van het EHRM bepaald dat het recht op kosteloze bijstand door een tolk zoals neergelegd in artikel 6, derde lid, onderdeel e, EVRM niet alleen betrekking heeft op mondelinge uitlatingen gedaan ter zitting, maar ook de fase van het voorbereidende onderzoek omvat en zich mede uitstrekt tot bepaalde documenten. Dit betekent dat de verdachte die de taal waarin de procedure wordt gevoerd niet spreekt of begrijpt recht heeft op de kosteloze bijstand door een *tolk* voor vertaling of vertolking van die documenten waarvan kennisname noodzakelijk is teneinde een eerlijk proces te kunnen waarborgen. In de daaropvolgende overweging bepaalt het EHRM het volgende:

«70. However, paragraph 3 (e) does not go so far as to require a written translation of all items of written evidence or official documents in the procedure. In that connection, it should be noted that the text of the relevant provisions refers to an «interpreter», not a «translator». This

suggests that oral linguistic assistance may satisfy the requirements of the Convention. [...]»

Deze overweging heeft het EHRM herhaald in een meer recente uitspraak in de zaak *Protopapa v. Turkije* (24 februari 2009, 16084/90, overwegingen 79 en 80).

In de zaak *Kamasinski* werd onder andere geklaagd over het ontbreken van schriftelijke vertalingen van het proces-verbaal van het verhoor van de verdachte, de dagvaarding en het vonnis. Op alle drie de punten concludeerde het EHRM dat geen sprake was van schending van het recht op een eerlijk proces, aangezien de verdachte tijdens zijn verhoor werd bijgestaan door een tolk, voldoende op mondelinge wijze op de hoogte was gesteld van de essentiële onderdelen van de dagvaarding en van de inhoud van het vonnis, waarbij het EHRM tevens aandacht schenkt aan het feit dat de verdachte werd bijgestaan door een raadsman. Hoewel het recht op een eerlijk proces onder omstandigheden schriftelijke vertaling van bepaalde processtukken of onderdelen daarvan nodig kan maken, kan uit de rechtspraak van het EHRM geen in het algemeen geldende verplichting van schriftelijke vertaling van enig processtuk of onderdelen daarvan worden afgeleid. Evenmin kan een dergelijke verplichting worden afgeleid uit het Handvest van de grondrechten van de EU dat, in vergelijking met de meer gedetailleerde bewoordingen van de tekst van artikel 6 EVRM, in meer algemene bewoordingen spreekt over het recht op een eerlijk proces.

Een schriftelijke vertaling van processtukken is, anders dan de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA menen, in veruit de meeste gevallen ook niet nodig om een eerlijk proces te waarborgen omdat de verdachte een raadsman zal hebben (al dan niet via een ambtshalve toevoeging) die wél de taal waarin de stukken zijn gesteld begrijpt en de verdediging zal voorbereiden en voeren. De raadsman zal met zijn cliënt de processtukken doornemen en hem om zijn versie van het verhaal vragen. Om een effectieve communicatie tussen raadsman en verdachte te garanderen, kan de raadsman de kosteloze bijstand van een tolk inroepen tijdens de gesprekken die hij ter voorbereiding van de verdediging met zijn cliënt voert. Die tolk kan zonodig onderdelen uit het dossier voor de verdachte mondeling vertalen.

In het geval de verdachte ervoor kiest zich niet door een raadsman te laten bijstaan, kan dit anders komen te liggen. In een dergelijke geval kan zich de situatie voordoen dat het nodig is om schriftelijke vertaling van bepaalde processtukken te verstrekken in het licht van het recht op een eerlijk proces. Dit brengt mij op beantwoording van de vraag van de vaste commissie over de interpretatie van artikel 3, zesde lid, van de richtlijn. De thans voorliggende tekst van die bepaling, waarmee de Nederlandse regering kan instemmen, luidt dat in afwijking van de algemene regels inzake schriftelijke vertaling van essentiële processtukken, met een mondelinge vertaling of mondelinge samenvatting van die stukken kan worden volstaan voor zover het recht op een eerlijk proces daardoor niet wordt aangetast. Gelet op het voorgaande moet de vraag of deze tekst zodanig kan worden geïnterpreteerd dat in Nederland altijd kan worden volstaan met een mondelinge vertaling of mondelinge samenvatting omdat in het Nederlandse rechtsbestel het recht op een eerlijk proces altijd is gegarandeerd, ontkennend worden beantwoord. Ook in Nederland kunnen zich situaties voordoen, zoals bijvoorbeeld hierboven omschreven, waarin een schriftelijke vertaling in het licht van het waarborgen van het recht op een eerlijk proces geboden is. De omstandigheden van het individuele geval zullen bepalend zijn voor de vraag of met een mondelinge vertaling of samenvatting kan worden volstaan.

Een andere reden waarom de Nederlandse regering niet kan meegaan in het voorstel van de Commissie om in alle gevallen schriftelijke vertalingen van de essentiële processtukken of ten minste van de relevante passages daarvan te verstrekken, is dat een dergelijke verplichting tot aanzienlijke uitvoeringsproblemen kan leiden. In Nederland zijn lang niet voor alle talen voldoende gekwalificeerde en (door middel van een verklaring omtrent het gedrag) op integriteit getoetste vertalers beschikbaar om tijdig te kunnen voldoen aan de vraag die zou ontstaan wanneer in alle gevallen de essentiële processtukken schriftelijke moeten worden vertaald. De Wet beëdigde tolken en vertalers verplicht justitie en politie alleen tolken en vertalers in te zetten die zijn geregistreerd in het Register beëdigde tolken en vertalers. Aan inschrijving in dat register zijn kwaliteits- en integriteitseisen verbonden. Het uitbesteden aan vertalers in het buitenland kan maar beperkt soelaas bieden en vereist dat extra voorzieningen worden getroffen om de kwaliteit en integriteit te kunnen waarborgen. Voor de goede orde zij opgemerkt dat tolken en vertalers twee onderscheiden beroepsgroepen zijn en dat een tolk, voor zover deze niet tevens als vertaler is opgeleid en ingeschreven, niet kan worden ingezet om een schriftelijke vertaling op te stellen. De verplichting in beginsel in alle gevallen schriftelijke vertalingen van de essentiële processtukken te verstrekken zou derhalve leiden tot aanzienlijke wachtlijsten voor het verkrijgen van de vereiste vertalingen. Dit zal vervolgens kunnen leiden tot vertragingen in het strafproces. Dit kan bezwaarlijk in het belang van de verdachte worden geacht die immers gediend is met een tijdige behandeling van zijn zaak.

Ook financiële overwegingen liggen ten grondslag aan het standpunt van de Nederlandse regering om de mogelijkheid te willen behouden met een mondelinge vertaling of mondelinge samenvatting van de essentiële processtukken te kunnen volstaan. Een verplichting tot het in alle gevallen verstrekken van een schriftelijke vertaling van de essentiële processtukken – ook wanneer dit zich zou beperken tot de essentiële passages – zou tot een substantiële stijging van de gerechtskosten leiden. In de impact assessment die de Commissie heeft opgesteld bij het voorstel voor de richtlijn (SEC(2009) 915) is uitgegaan van een gemiddelde van 30 bladzijden die moeten worden vertaald per strafzaak waarin de verdachte de taal van de procedure niet spreekt. Vervolgens gaat de Commissie ervan uit dat 10 % van het totale aantal strafzaken in een lidstaat zaken betreffen waarin de verdachte de taal waarin de procedure wordt gevoerd niet spreekt. Uitgaande van deze veronderstellingen zou de verplichting tot het in alle gevallen verstrekken van schriftelijke vertalingen van essentiële processtukken in Nederland een extra kostenpost van ruim 200 miljoen euro per jaar opleveren.¹ Wanneer het aantal te vertalen bladzijden per strafzaak in de praktijk hoger zou blijken te liggen, zal dit bedrag nog verder kunnen oplopen. Dekking voor een dergelijke kostenpost is er niet. Daarbij komt dat ik graag in herinnering roep dat als gevolg van de uitspraken van het EHRM in de zaak Salduz en daarop volgende, al een forse investering zal moeten worden gedaan ten aanzien van de rechtsbijstand voorafgaand aan het politieverhoor. Anders dan het geval zou zijn bij schriftelijke vertalingen, worden deze kosten echter gerechtvaardigd door verplichtingen die voortvloeien uit het EVRM.

Tot slot vroegen de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA naar een reactie van de regering ten aanzien de waarborgen die deze leden nodig achten om afstand te kunnen doen van het recht op vertaling van de essentiële processtukken. Deze leden wijzen in het bijzonder op het belang van juridisch advies alvorens afstand wordt gedaan. Het is juist dat in de oorspronkelijke tekst van het lidstateninitiatief een betrekkelijk kale bepaling is opgenomen die inhoudt dat de verdachte afstand kan doen van het recht op vertaling van essentiële processtukken. Deze tekst is

---

¹ Gemiddelde kosten in Nederland voor vertaling van één bladzijde is € 56,00. In 2008 eindigden 1.274.000 strafzaken in een vonnis.

echter, mede als gevolg van de voorgestelde amendementen van het Europees Parlement op dit punt, met instemming van de Nederlandse delegatie verder aangescherpt. In de thans voorliggende tekst wordt bepaald dat alleen afstand kan worden gedaan indien dit vrijwillig en ondubbelzinnig geschiedt en nadat betrokkene juridisch advies heeft ontvangen of op andere wijze volledige kennis heeft verkregen van de gevolgen daarvan. Zoals gezegd kan de Nederlandse regering met deze aangescherpte tekst instemmen.

Ik hoop u met het bovenstaande voldoende te hebben ingelicht.

De minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin